

Tjänstemannafrågan

”TJÄNSTEMANNAFRÅGAN” DÖK UPP under 1920-talet, blev akut omkring 1930 och var under detta årtionde en punkt på den offentliga dagordningen. Den var en social fråga av liknande karaktär som arbetarfrågan i slutet av 1800-talet även om den hade en annan dignitet. Tjänstemannakåren växte till inom banker, försäkringsväsende och industri på samma sätt som i statlig och kommunal verksamhet samtidigt som de patriarkala banden alltmer löstes upp. Privattjänstemännen fann att de måste organisera sig för att säkra pension på ålderdomen och de offentliganställda kände sin särställning hotad. Båda kategorierna kunde se att deras löneutveckling var sämre än arbetarnas.

Men många tvekade inför fackföreningsmodellen som upplevdes som socialistisk. Tanken på att komplettera en organisering med att bilda ett politiskt parti för medelklassen, såsom arbetarna och bönderna gjort, låg nära till hands. Fram på 1930-talet kunde en och annan tänka sig att idémässigt anknyta till korporativistiska tankar från framgångsrika partier i Italien och Tyskland.

Att göra gemensam sak med arbetarna och ansluta till LO var inget realistiskt alternativ, varken i tjänstemännens egna ögon eller för den fackliga grenen av arbetarrörelsen. När den unge LO-mannen Valter Åman i en Tiden-artikel 1935 oroade sig för att medelklassen saknade den självkänsla som de organiserade arbetarna besatt och rekommenderade facklig organisering fanns Daco sedan flera år och en topporganisation för offentligt anställda var på gång.

För både Daco och Gamla TCO var förhandlingsrätten central. Att förlita sig på rättslig reglering, såsom de borgerliga partierna lockade med för att undvika att privattjänstemännen definitivt valde den fackliga linjen, var för Daco inget verkligt alternativ till den lagstadgade förhandlingsrätt organisationen drev igenom 1936. Detta trots att de ledande nog själva röstade borgerligt. Och för de offentliganställda i Gamla TCO blev det naturligt att kämpa för samma mål. Från denna tid är det uppenbart att den organiserade medelklassens självkänsla stärktes.

Björn Rosengren, ordförande i TCO 1982-1994. Målad av Stig Claesson.